

tárai felmutatnak, és céloznom kellett azokra a teendőkre, amelyeket csonka földünkön sem hanyagolhatunk el teljesen.

KULTSÁR élete ragyogó példa. Az író, a tudós, a szerkesztő mellett a könyvgyűjtő, aki egész életén át gyűjtött s szívéhez nőtt könyvtárát a köznek adományozza. Nemes tette most termi igazán gyümölcsét ott az elszakított területen. Neve méltó rá, hogy a nagy könyvtáradományozók, a SZÉCHENYIEK, TODORESZKUK, APPONYIAK sorában szerény helyet kapjon. ALAPY könyvével becsületesen szolgálja KULTSÁR nagyságát, szűkebb hazájának könyvtárügyét és egyben a magyar kultúra ügyét is. Kár, hogy könyvének nyelve pongyola. Azonban rá példát sem hozok fel, mert ez művének jelességéből nem sokat, könyvtári munkásságának érdemeiből pedig semmit sem von le.

SIKABONYI ANTAL.

Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája 1927. év. Összeállította: Dr. *Ferenczi* Miklós. (Erdélyi Tudományos Füzetek, 18. szám.) Cluj-Kolozsvár, Lapkiadó Nyomdai Műintézet r.-t., 1929. 8°, 21 l.

Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája 1928. év, pótlásokkal az 1919—1928. évekről. Összeállította: Dr. *Ferenczi* Miklós. (Erdélyi Tudományos Füzetek, 21. szám.) Cluj-Kolozsvár, Lapkiadó Nyomdai Műintézet r.-t. 1929. 8°, 36 l.

FERENCZI Miklós folytatja lelkiismeretes és pontos bibliográfiáját az erdélyi magyar irodalomról. A megjelent művek számában három év óta állandóan nagyobbodó apadás mutatkozik, 1926-ban 400 munka jelent meg, a csökkenés az első évhez képest 375⁰/₀ volt, 1927-ben 376 munka szerepel a kimutatásban, a csökkenés 6⁰/₀. 1928-ban pedig jelentékeny, 16⁰/₀-os csökkenésről kell számot adnia a felsorolt 332 művel. FERENCZI a nehéz gazdasági helyzettel magyarázza a könyvkiadás hanyatló tendenciáját, amely remélhetőleg csak átmeneti lesz. A kisebbségi sorsra ítelt magyarság minden erejét megfeszítve fenn kell hogy tartsa a magyar nyelvű irodalmi munkásságban nyilvánuló kulturális színvonalát, mert a könyvekkel nemzetiségi önbizalmát és létét is védelmezi.

A második füzet 386 darabbal kiegészíti a tíz évről eddig közzétett adalékokat és táblázatos áttekintést ad az összeredményről, 3186 megjelent munkáról.

H. G.

Dr. Kristóf György: *Az első vidéki (székely) magyar hirlap s irodalmi melléklapja.* Különlényomat a Székely Nemzeti Múzeum Emlékkönyvéből. (1929.) 16 l.

KRISTÓF György kolozsvári tud. egy. nyilv. r. tanár az Erdélyi Hirlap című politikai lappal és ennek irodalmi társlapjával a *Mulattatóval*, mint első vidéki (székely) magyar politikai hirlappal foglalkozik.

Cikkében felsorolja az 1837-ben létező, összesen négy magyar nyelvű politikai hirlapot; ezek: a Hazai és Külföldi Tudósítások és a Jelenkor Pesten, a Hírnök Pozsonyban, az Erdélyi Híradó Kolozsvárt. Utána felemlíti az 1790-ben létezett első magyar erdélyi hirlapot, az Erdélyi Magyar Hírvivőt Szebenben és mindezek után a későbbben, 1838-ban, Brassóban megjelent Erdélyi Hirlapot nevezi első magyar vidéki politikai hirlapnak.

Ezt pedig azzal magyarázza, hogy ebben az időben politikai szempontból nem tekinthetjük Pozsonyt, az országgyűlés székhelyét, sem Kolozsvárt, az ország akkori természetes politikai és szellemi központját, sem Szebent, a főkormányshékek székhelyét vidéknek, Brassót ellenben igen, mert itt nem volt semmi jelentékeny állami szerv.

Hogy miért jelent meg Brassóban az első vidéki magyar hirlap — amikor 1834-ben itt már egy németnyelvű hirlap, a *Siebenbürger Wochenblatt* és melléklapja a *Blätter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde*, 1838-ban pedig egy románnyelvű hirlap a *Gazeta de Transilvania* és melléklapja a *Foae de Domineca* volt — azt azzal magyarázza, hogy GÖRT János bevándorolt német polgár (kinek kiadásában jelent meg a most említett két idegennyelvű hirlap) magyarnyelvű politikai hirlap kiadási jogát könnyebben szerezhette meg a kormánytól, mint egy magyar ember, kitől a kiadási jogot a kormány bizalmatlanságból rendesen megtagadta, vagy legalább is halasztotta. Ezért fejlődött hirlapirodalmunk lassan és ez az oka, hogy ugyanazon a helyen előbb volt németnyelvű és csak azután magyar nyelvű lap.

A szerző cikkéből ismeretessé váltak azok a bibliografiai hibák és hiányok, amelyek a főlap és a melléklap adatainak feljegyzésénél történtek, illetőleg elmaradtak. Most már tudjuk, hogy az Erdélyi Hirlap első szerkesztőjét, KÖPE Jánost, a szerkesztésben nem VERESS János, hanem VERESS György követte, a *Mulattatót* pedig nem BENEDEK Áron, hanem szintén KÖPE János, utána pedig VERESS György szerkesztette. A *Mulattató* munkatársai közül megismerjük annak a tizenötnek a nevét, akik SZINNYEI *Magyar írók*-jában nem fordulnak elő és azoknak a műveit, akik szerepelnek ugyan SZINNYEI-nél, de akiknek munkásságából a *Mulattatóba* írt cikkek nála hiányoznak.

A szerző felsorolja a *Mulattató* két évfolyamának dolgozatait és

azoknak tartalmából megállapítja, hogy e melléklap színvonala felülmúlta a főlap színvonalát.

Mindkét lap két évi pályafutás után megszűnt. Megszűnésének oka részint az volt, hogy a főlap ollózott anyagot közölt, másrészt az, hogy ugyanazt az anyagot a többi, nem magyar nyelvű lapok hamarabb és részletesebben hozták. Az Erdélyi Hírlap és a Mulattató, mint kezdeményezés, mint szellemtörténeti jelenség, rendkívül nagyfontosságú és ha az értékelésben nem a mai kor mértékével mérünk, akkor nem fogunk abba a hibába esni, mint a régibb bibliografusok, kik e két hírlap érdemét annyira elvitatták.

GÁSPÁR MARGIT DR.

Róvó Aladár: A betű. Hogyan készül a könyv? A könyvnyomdai műipar ismertetése. Fővárosi könyvkiadó kiadása. Budapest, 1928. 112 l.

Mindarról, amit a betüről, a betű történetéről, készítéséről, fajtáiról, szerszámokról és gépekről, papírról, szedésről, illusztrálásról, mindarról, amit a könyvvel kapcsolatban, legalább vázlatosan, mindenkinek tudnia kellene: okos, tanulságos, élvezetes könyvet írt Róvó Aladár. Könyve nem szakembereknek szól. A laikusokkal kívánja megismertetni azt a hosszú, fáradságos utat, amit a kézirat megtesz, míg szépen bekötött könyv lesz belőle. A betű végigkíséri életünket, a könyv mindennapi kenyerünk, gyönyörködünk a tetszetős, szép könyv külsejében, külön nagy tudomány a könyv technikája, de talán egy tudományához sem szól hozzá oly kevés hozzáértéssel, oly tájékozatlansággal laikus, sőt nem laikus is, mint a könyvnek, különösen a szép könyvnek a tudományához. A legtöbb olvasó nem hogy értene a könyv technikájához, de nem is nézi, hogy szép-e külsőleg a könyv. Hány író van, aki a betűtípusokat sem ismeri. És mily kevés a szakember a könyv előállításának tulajdonképeni műhelyében is, a nyomdáiban. Sehol soha annyi izléstelen kiállítású könyv nem jelenik meg, mint nálunk és a mi időnkben. Pedig nyomdaiparunknak szép, nagy multja van. Azonban a könyvnek, nevezetesen a szép könyvnek nemcsak a katekizmusa nincs megírva, hanem alig van magyar könyv, amely a könyvvel általában foglalkoznék. A kultúra terjedése kétségtelenül magával hozza a tömegtermelést, az olcsó munkát. Azonban a tömegtermelésnek, az olcsó munkának nem szabad az izlés rovására esni. Sőt ellenkezőleg, a szép izlés fejlesztésének egyik leghatásosabb eszköze a szép könyv. És a legmegdöbbentőbb, hogy legtöbbször ép a drága munkákkal történik a legtöbb bűn a betű, a könyv, a szépség